
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Riera Gonzalez, Clàudia; Espluga, Josep, dir. Anàlisi socioambiental del Campus de la UAB. 2024. (Grau en Sociologia)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/300912>

under the terms of the license

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

Anàlisi socioambiental del Campus de la UAB

Clàudia Riera

Tutoritzat per: Josep Espluga Trenc

Maig del 2024

Grau en Sociologia

Índex

1. Introducció.....	pag. 3
1.1 Justificació.....	pag. 4
1.2 Objectius.....	pag. 4
2. Marc teòric.....	pag. 5
3. Disseny metodològic.....	pag. 10
3.1 Explicació i justificació de les decisions mostrals.....	pag. 10
4. Anàlisi documental.....	pag. 11
5. Anàlisi de resultats.....	pag. 13
6. Conclusions.....	pag. 21
7. Bibliografia.....	pag. 23
8. Annexos.....	pag. 26
8.1 Llistat dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.....	pag. 25
8.2 Conceptualització.....	pag. 27
8.2 Guió entrevista.....	pag. 29
8.3 Figura 1.....	pag. 31
8.4 Figura 2.....	pag. 31
8.5 Figura 3.....	pag. 32
8.6 Taules anàlisi documental.....	pag. 33

1. Introducció

La gestió socioambiental del Campus de la Universitat Autònoma de Barcelona es va iniciar l'any 1994 quan el equip rectoral dirigit per en Carles Solà va crear un vicerectorat de campus i qualitat ambiental, càrrec ocupat per l'economista Pere Riera. La UAB va ser la primera a l'estat espanyol que va intentar realitzar una gestió integrada dels següents apartats: energia, aigua, residus, bosc i biodiversitat, ambientalització, mobilitat i sensibilització.

El pla de l'Agenda 21 té el seu origen en “La Cumbre de la Tierra de Río de Janeiro” l'any 1992 on s'adapta el concepte teòric de “desenvolupament sostenible” proposat per l'Informe Brundtland (1987) on 173 governs de tot el món es comprometen a introduir-lo com a eix principal de les seves polítiques (Lemkow & Espluga, 2017). En aquesta investigació analitzaré els documents del Pla per la Sostenibilitat de la UAB per a elaborar una síntesi de la informació i poder classificar les polítiques implementades des de un punt de vista teòric, com ha evolucionat històricament la gestió ambiental per part del campus seguint tendències marcades per les institucions a escala global, com la incorporació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) emmarcats per part de l'Agenda 2030 aprovada per les Nacions Unides.

Elaboraré un mapa a partir de diverses perspectives teòriques i concepcions de la sostenibilitat, tals com la modernització ecològica, el decreixement i l'economia del dònut.

1.1 Justificació

El tema escollit és la gestió ambiental del campus de la Universitat Autònoma de Barcelona, la qual porta mes de vint anys duent-se a terme. Es necessària aquesta avaluació des de un punt de vista sociològic per a entendre quin camí i quin tipus de polítiques ha emprat el campus universitari per a dur a terme aquesta transició ecològica i sostenible a través de diversos plans estratègics.

La rellevància d'aquesta anàlisi recau en el fet que cada vegada ens trobem en un compte enrere més accelerat cap a la crisi climàtica i el campus es una institució compromesa amb una transició sostenible. L'interès personal neix en voler analitzar quina és la lògica i direcció que segueix la universitat com a institució compromesa políticament en prendre acció envers aquesta crisi.

1.2 Objectius

Aquesta recerca està estructurada en tres objectius principals:

Objectiu 1: Descriure l'evolució de la gestió ambiental del campus de la UAB.

Objectiu 2: Classificar el tipus de polítiques que s'han dut a terme en les diferents etapes, d'acord amb diferents concepcions teòriques de sostenibilitat.

Objectiu 3: Avaluació de l'evolució de la gestió ambiental del campus, punts forts i punts febles.

2. Marc teòric

Lemkow & Espluga a “Sociologia Ambiental” (2017) exposen al llarg del capítol “La modernización ecológica y las políticas de sostenibilidad: críticas y alternativas” l’evolució de la relació entre medi ambient i societat, separant les polítiques i moviments socials en quatre fases temporals. A continuació exposarem les dues últimes etapes, els anys 90 on s’adopta el concepte de desenvolupament sostenible per part de l’agenda política, i el segle XXI on neixen les alternatives amb una lògica decreixentista.

Les teories socials de la modernització ecològica defensen que la preocupació ambiental repercuteix de forma positiva en el creixement econòmic i en la implementació de tecnologies netes, unes innovacions tecnològiques que són essencials per a superar la crisi ecològica. “Desde su punto de vista, los impactos ambientales no estarían relacionados necesariamente con un modelo socioeconómico concreto, puesto que se podría pensar en una sociedad ambientalmente sostenible sin necesidad de tener en cuenta factores sociales como el modo capitalista de producción y consumo, la influencia de trabajadores y sindicatos, la distribución equitativa de bienes, las desigualdades de género, etc.” (Lemkow & Espluga, 2017).

Gert Spaargaren a través de la seva obra “Ecological modernization theory and domestic consumption” (Spaargaren, G. , 2000) explora de forma crítica la intersecció entre la teoria de la modernització ecològica i el consum domèstic. L’autor destaca la importància dels marcs i polítiques institucionals per a facilitar pràctiques de consum respectuoses amb el medi ambient, examina la independència creixent de la esfera ecològica a partir de la seva interdependència i relació amb la esfera econòmica, la política i la social-ideològica. “Ecological modernization theory is indeed less ‘radical’, largely because it does not start from the *a priori* assumption that a more sustainable organization of production and consumption in modern societies is impossible because of their capitalist character. (...) In these respects, ecological modernization theory resembles some of the major assumptions of the Brundtland report” (Spaargaren, 2000). L’autor defensa la possibilitat d’un món social ambientalment sostenible sense qüestionar els modes de producció i reproducció capitalistes, i dins d’aquest marc social ajustar les institucions i els agents socials per a crear una forma de organització més sostenible dins les societats modernes.

A l'any 1987 es va publicar el Informe Brundtland per part de la Comissió Mundial sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament, aquest informe presenta principis fonamentals per a el desenvolupament sostenible. S'argumenta que els problemes ambientals crítics son conseqüència de la pobresa extrema del Sud mundial i els patrons insostenibles de consum i producció del Nord mundial. S'integra per primera vegada el terme 'desenvolupament sostenible' per a satisfer les necessitats del present sense comprometre les necessitats de les generacions futures. L'any 1989 a la assemblea general de les Nacions Unides es va decidir arrel d'aquest informe organitzar una Conferencia de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament. Aquesta conferencia es va dur a terme al Juny del 1992 a Río de Janeiro i es va aprovar l'Agenda 21 on es recullen mesures aprovades per 178 països en clau sostenible tenint en conte dimensions socials i econòmiques. La Universitat Autònoma de Barcelona va implementar el Pla per la Sostenibilitat sota aquestes premisses i amb l'objectiu de caminar en la mateixa direcció.

L'assemblea General de les Nacions Unides aprova l'any 2015 l'Agenda 2030, la qual és vigent, amb 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) (veure Annex 8.1) despleats en 169 fites integrades que relacionen l'esfera econòmica, social i ambiental. A diferència de l'anterior agenda, hi ha una introducció de l'espai social per a garantir un futur sostenible, a través de punts com garantir l'accés a l'aigua i l'energia, promoure el creixement econòmic limitat o garantir una educació de qualitat.

Aquestes polítiques formen part d'un procés de transició a la sostenibilitat per part dels governs a escala global, aquesta transició busca dins un marc econòmic i social capitalista adaptar mesures de 'desenvolupament sostenible'.

Johan Rockström proposa a través de "Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity" (2009) l'existència de nou límits planetaris que marquen un espai segur d'operacions per a acostar-nos a la sostenibilitat a escala global i evitar els efectes del canvi climàtic. "Transgressing one or more planetary boundaries may be deleterious or even catastrophic due to the risk of crossing thresholds that will trigger non-linear, abrupt environmental change within continental- to planetary-scale Systems." (Rockström et al., 2009). L'article proposa que diverses de les fronteres planetàries ja han estat

passades. Tot i així, van afegir canvis al 2015 d'aquestes fronteres, de forma que avui en dia es considera que només quatre ja han estat creuades. "Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet" (Steffen et al., 2015) planteja que és necessari definir uns límits segurs del desenvolupament humà i els seus impactes ambientals incloent una economia sostenible. Aquesta perspectiva no atén a l'impacte de les dinàmiques socials i de la política, i la seva relació amb els ecosistemes.

Des de la teoria social s'ha debatut la necessitat d'introduir criteris socials per a entendre millor els problemes ambientals. És el que fa, per exemple, Naomi Klein a través de la seva obra "Esto lo cambia todo. El capitalismo contra el clima" (2015) quan analitza la connexió entre el canvi climàtic i el model social i econòmic capitalista. Planteja que el capitalisme no només ha contribuït dins la problemàtica de la crisi climàtica sinó que també entorpeix els esforços per a gestionar la crisi d'una forma eficaç. "Estamos atascados porque las acciones que nos ofrecerían las mejores posibilidades de eludir la catástrofe -y que beneficiarían a la inmensa mayoría de la población humana- son sumamente amenazadoras para una élite minoritaria que mantiene un particular dominio sobre nuestra economía, nuestro proceso político y la mayoría de nuestros principales medios de comunicación" (Klein, 2015).

Una altra autora rellevant és Kate Raworth, qui partint de la teoria dels límits planetaris de Rockström, proposa un enfocament que inclou una clau social en l'anàlisi. A partir de l'obra "Doughnut economics: Seven ways to think like a 21st-century economist." (Raworth, 2017) planteja una economia de dònut "The essence of the Doughnut: a social Foundation of well-being that no one should fall below and an ecological ceiling of planetary pressure that we should not go beyond. Between the two lies a safe and just space for all." (Raworth, 2017). L'economia del dònut assenyala un sostre ecològic marcat per la teoria dels límits planetaris (Rockström et al., 2009; Steffen et al., 2015) que no haurien d'excedir-se ja que conformen l'estabilitat planetària, i el seu excés degut a un creixement econòmic sense límits constitueix un risc per a l'equilibri ecològic. Però s'hi incorpora una garantia mínima social per a tothom, que inclou uns mínims d'alimentació, salut, educació, renda i treball, pau i justícia, veu política, igualtat social i de gènere, habitatge, xarxes, energia i aigua. L'autora planteja aquest model econòmic com necessari per el segle XXI. Defensa que avui

en dia, tenim economies que necessiten el creixement, ens facin prosperar o no. Però el que realment necessitem són economies que ens facin prosperar creixin o no.

Aquesta teoria que combina elements de justícia social i ecològics ha introduït un canvi de paradigma a escala global, ja que les polítiques ambientals incorporen la base social a la hora de dissenyar la gestió ambiental. Un exemple és el de l'Ajuntament de Barcelona, que adopta una economia de dònut basada en la teoria de Kate Raworth però incorporen a l'anell interior les dimensions socials extremes de les prioritats socials acordades per la ONU l'any 2015 en forma de els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

La quarta etapa en les relacions entre medi ambient i societat és “un momento favorable a la eclosión y consolidación de múltiples iniciativas locales que pretendent avanzar hacia modelos de organización alternativas y de políticas ambientales diferentes” (Lemkow & Espluga, 2017)

Nancy Fraser a través de l'obra “Capitalismo caníbal. Que hacer con este sistema que devora la democracia y el planeta, y hasta pone en peligro su propia existencia” (2023) desenvolupa una teoria del capitalisme modern del segle XXI. Planteja com aquest constitueix un sistema social que perjudica les bases naturals i polítiques de les que depèn. L'autora esmenta que els models decreixentistes estan guanyant forces degut al fet que “los estilos de vida consumistas nos conducen al abismo” (Fraser, 2023). Fraser considera que el model polític socialdemòcrata es còmplice del neoliberalisme i que la política climàtica com el Green New Deal constitueix una re-invenió dels organismes per recuperar recolzament perdut. Aquest moviment beneficia els interessos corporatius i financers dins la especulació vinculada a mercaderies ecològiques. “Se trata de una crisis ecológica, sin duda, pero también económica, social, política y de la salud pública, es decir, una crisis general cuyos efectos hacen metástasis en todas partes” (Fraser, 2023). L'autora destaca que hem de evitar el ecologisme reduccionista que no considera aquest caire econòmic, social i polític. Només abordant tots aquests eixos es pot generar un bloc contra-hegemònic que sigui eficaç. Fraser destaca com el capitalisme representa el motor sociohistòric del canvi climàtic i per tal de frenar-lo s'ha de descomposar la dinàmica institucional actual. “El anticapitalismo, por tanto, podría -de hecho, debería- ser el

eje central organizador de un nuevo sentido común. Al poner al descubierto los vínculos entre las múltiples vertientes de injusticia e irracionalidad, representa la clave para el desarrollo de un poderoso proyecto contrahegemónico de transformación ecosocial.” (Fraser, 2023).

El físic i matemàtic Antonio Turiel en la seva obra “Petrocalipsis: Crisis energètica global y cómo (no) la vamos a solucionar” (2020) presenta una perspectiva decreixentista i de col·lapse per a fer referència a la crisi energètica global deguda a els recursos naturals limitats i el creixement econòmic exponencial. L'autor considera, que dins el esquema econòmic i social capitalista actual mai sortirem d'aquesta crisi. “Es físicamente imposible volver a crecer desde una perspectiva económica, y no solo eso, sino que incluso estamos condenados a decrecer. Dicho de otro modo: lo establecen las leyes de la física.” (Turiel, 2020). L'autor defensa una economia ecològica amb unes bases decreixentistes que avui en dia està defensada per escoles acadèmiques minoritàries.

Aquest es el marc a través del qual desenvoluparé l'anàlisi documental, amb una perspectiva crítica i una lògica decreixentista per a considerar efectives mesures polítiques que busquin pal·liar els efectes de la crisi climàtica.

He elaborat una conceptualització amb la definició tres perspectives de sostenibilitat (veure Annex 8.2).

3. Disseny metodològic

El disseny d'aquesta recerca està compost per una part de recerca bibliogràfica la qual he exposat en l'apartat anterior en forma de marc teòric, una anàlisi documental i un treball de camp basat en entrevistes.

La tasca descriptiva consistirà en el anàlisi documental de les propostes en el “Pla per a la Sostenibilitat” i “Pla Campus Saludable i Sostenible” de la UAB des de l'any 2002 fins al pla vigent “Pla Campus Saludable i Sostenible 2023-2027”. Amb la finalitat de catalogar les mesures i objectius dins diverses taules separades per els principals següents eixos o categories: territori, mobilitat, energia, aigua, gestió de residus, comunicació i sensibilització ambiental i ambientalització interna.

Per altra banda, he realitzat un treball de camp qualitatiu compost de tres entrevistes per a observar com ha anat evolucionant en els últims vint anys la gestió del campus i com es troba en l'actualitat. El guió segueix una metodologia semi-estructurada (veure Annex 8.3), les entrevistes s'han realitzat en profunditat i seran de tipologia biogràfica, ja que les entrevistades han estat actors clau dins la gestió ambiental del campus.

Taula 1. Graella tipològica de les unitats escollides per a dur a terme l'entrevista

<i>Entrevista</i>	<i>Gènere</i>	<i>Càrrec</i>
<i>E1</i>	Masculí	Ex-vice rector
<i>E2</i>	Femení	Tècnica ambiental
<i>E3</i>	Masculí	Ex-tècnic de sostenibilitat amb competències de gestió

Font: Elaboració pròpia

3.1 Explicació i justificació de les decisions mostrals

Les unitats escollides per a dur a terme les entrevistes han estat tres, dos homes i una dona. La pertinència d'esmentar el càrrec recau en el fet que aporta tres perspectives diferents i heterogènies per a tal de poder respondre els objectius. Per altra banda, aquestes decisions mostrals han estat adients degut a motius pragmàtics, ja que els contactes per a tal de fer l'entrevista m'han estat facilitats.

4. Anàlisi documental

El corpus del material analitzat s'exposa en forma de deu taules (apartat 8.7 Annex). Les vuit primeres taules emmarquen els objectius proposats en els diversos "Pla per a la Sostenibilitat" de la UAB, organitzades en les vuit categories exposades anteriorment. Les fileres classifiquen a quin document pertanyen i a quin moment històric. Sent el primer el "Pla per la Sostenibilitat" del 2002-2010, el primer pla enfocat en aquesta problemàtica a la universitat. També s'inclouen els balanços de les accions duts a terme l'any 2007-2010 i 2013-2017, on podem observar sobre cada categoria quines han estat les accions no iniciades, les iniciades i les executades (Figura 1 i Figura 2 a l'Annex).

La novena taula (Taula 11 a l'Annex) fa referència al cinquè eix del "Pla Campus Saludable i Sostenible 2018-2022" ja que s'introdueixen línies estratègiques relacionades amb la salut que no havien estat contemplades. Finalment la desena taula (Taula 12 a l'Annex) exposa el "Pla Campus Saludable i Sostenible 2023-2027" vigent que presenta línies estratègiques i objectius emmarcats en un prisma que no segueix la lògica dels plans anteriors. Aquests últims dos plans estratègics introdueixen els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 i referencien les línies estratègiques amb els ODS corresponents.

Taula 2. Corpus del material analitzat

Títol	Publicat per	Any
Pla d'Acció per a la Sostenibilitat de la UAB (2002-2010)	Universitat Autònoma de Barcelona	2002
Document resum de les actuacions realitzades al 2002-2006 dins el "Pla d'acció (2002-2010)"	Universitat Autònoma de Barcelona	2006
Pla d'Acció per la Sostenibilitat de la UAB període 2007-2010	Universitat Autònoma de Barcelona	2007
Balanç d'implantació del Pla d'Acció Local per la Sostenibilitat de la UAB 2007-2010	Universitat Autònoma de Barcelona	2010
Pla de Sostenibilitat de la UAB de 2013-2017	UAB Campus Saludable i Sostenible	2013
Balanç d'implantació del Pla de Sostenibilitat de la UAB (2013-2017)	UAB Campus Saludable i Sostenible	2017
Pla Campus Saludable i Sostenible 2018-2022	UAB Campus Saludable i Sostenible	2018
Pla Campus Saludable i Sostenible 2023-2027	UAB Campus Saludable i Sostenible	2023

Font: Elaboració pròpia

5. Anàlisi de resultats

Objectiu 1: Descriure l'evolució de la gestió ambiental del campus de la UAB

La gestió ambiental del campus de la UAB neix l'any 1994, quan el nou equip rectoral dirigit per en Carles Solà “va crear un vicerectorat de campus i qualitat ambiental. Va ser el primer de l'estat espanyol i el vicerector era en Pere Riera (...) és professor d'economia” (E3, 2024). L'objectiu era potenciar tots els aspectes ambientals de la universitat seguint dos estratègies, una de forma transversal a tots els departaments, i l'altra la creació de l'oficina del medi ambient per impulsar-ho. “L'oficina es va crear el 1995 sota el nom d'Oficina de Seguretat i Higiene Ambiental (OSHA)” (E3, 2024). L'aprovació de la llei de prevenció de riscos laborals implicava que havies de fer l'avaluació de riscos de tot el personal, perspectiva amb la que va iniciar l'oficina. Dins la divisió de la gerència, l'oficina estava dins l'Àrea de Logística i Medi Ambient, hi havia una altra anomenada Àrea d'arquitectura i urbanisme que gestionava les edificacions en termes com l'energia. Per altra banda, hi havia el Centre d'Estudis Ambientals (CEA), que actualment s'anomena Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA), amb el qual l'OSHA va treballar estretament “Una de les col·laboracions va ser justament per tirar endavant tot el projecte de l'Agenda 21” (E3, 2024).

Aquest plantejament no era només una gestió ambiental procedimental de compliment de normatives, sinó que hi havia un procés de millora continua participatiu. Aquest fet va fer que l'oficina passés a anomenar-se Servei de Prevenció i Medi Ambient (SEPMA) a finals dels anys noranta i fins al 2007. És sota aquest context que s'implementa el primer “Pla d'Acció per la Sostenibilitat 2002-2010”. La implementació de l'Agenda 21 es va fer amb un procés participatiu format per consells on hi havia estudiants, professors, treballadors de la gerència, etc. I s'elaborava una diagnosi on es prioritzaven algunes propostes “Tenies un paràmetre que era també l'impacte econòmic, el grau de dificultat d'implementar-la (...)” (E3, 2024).

L'any 2007 el servei encarregat de la sostenibilitat al Campus passa a anomenar-se Oficina de Medi Ambient i en el “Pla per la sostenibilitat 2007-2010” s'introdueix l'índex de compliment de les accions anteriors, per tal de tenir una guia i saber en

quina posició es troben les accions ambientals proposades. En el “Pla per la Sostenibilitat 2013-2017” s’introdueix com a objectiu general la reducció d’emissions de CO₂ a la UAB, apareix per primera vegada la sostenibilitat manifestada com un compromís polític a conseqüència del compromís internacional de reduir les emissions de gasos d’efecte hivernacle exposat en el Protocol de Kyoto, el qual entra en vigor l’any 2005. “Nosaltres feia temps que calculàvem les emissions (...) ja havíem començat a treballar temes de la petjada en col·laboració amb altres universitats (...) a partir de 2010 ja vam dir que potser ja comencem a incorporar un indicador més global amb les dificultats que comporta” (E2, 2024).

L’any 2018 s’inaugura el primer “Campus Saludable i Sostenible 2018-2022” el qual neix fruit de la col·laboració de la Oficina de Medi Ambient (OMA) amb el Servei d’Activitat Física de la universitat (SAF). “Llavors va ser quan s’estava fent molta èmfasi en l’esport, no tant com a competició, sinó com una part de la teva vida normal. Llavors se’n va ocórrer afegir un punt més perquè la vida sigui sostenible que a més a més sigui saludable” (E1, 2024). La coordinació entre el SAF i l’OMA va aportar parts positives com el plantejament d’aquesta idea conjunta però també impediments i obstacles com la diferència metodològica, la qual cosa complicava arribar a consensos d’estructura. Aquest nou pla incorpora un eix “Comunitat” nou (Taula 11 a l’Annex) on s’incorpora una base social i temes de salut en forma de línies estratègiques com activitat física o benestar emocional, aquestes són relacionades amb els ODS de l’Agenda 2030. La combinació entre elements socials i ecològics segueix les propostes d’autores com Kate Raworth amb el model econòmic del dònut, i així la concepció d’una gestió ambiental amb uns límits ecològics i una base social que adopten les institucions a escala global aterra en l’àmbit local en institucions com l’Ajuntament de Barcelona o el campus universitari.

L’any 2022 l’OMA passa a anomenar-se Oficina de Sostenibilitat, nom vigent amb el qual implementa el “Pla Campus Saludable i Sostenible 2023-2027” (Taula 12 a l’Annex). El qual suposa un pas trencador tant a nivell metodològic com estructural, ja que les línies estratègiques i els objectius no segueixen la línia dels plans proposats les últimes dècades. Abans ja hi havia una perspectiva de sostenibilitat amb responsabilitat social en la gestió ambiental del campus, però no era tant explícita o visible. He elaborat una línia temporal (Figura 3 a l’Annex).

Objectiu 2: Classificar el tipus de polítiques que s’han dut a terme en les diferents etapes, d’acord amb diferents concepcions teòriques de sostenibilitat.

L’Oficina de Medi Ambient (OMA) s’encarrega de la gestió de la biodiversitat i dels residus. Energia i aigua són dos eixos dels quals s’encarrega urbanisme, i la ambientalització interna es portada per la oficina de compres. Aquests dos últims organismes col·laboren per dur a terme mesures ambientals. Per altra banda, la alimentació la gestiona l’àrea de restauració i urbanisme de la UAB. La gestió ambiental del campus recau en la col·laboració d’aquestes oficines entre elles i amb el vicerector al càrrec.

Les mesures d’edificació i gestió de la biodiversitat (Taula 4 a l’Annex) mostren una tendència entorn a la modernització ecològica ja que es concep la sostenibilitat en termes d’eficiència, hi ha un augment de la superfície edificada degut a la gran demanda de creixement del campus. Tot i així, s’observen tendències de contenció en la forma que es prioritza la remodelació d’edificacions ja existents abans que la construcció de noves. En el “Pla Campus Saludable i Sostenible 2018-2022” es plantegen objectius que segueixen en la línia de la modernització ecològica però també s’incorporen alguns elements socials tals com la millora de la salut o la comunitat del campus, podem dir que són mesures que s’aproximen als postulats de la modernització ecològica corregida amb drets socials (com l’economia del dònut).

Les polítiques relacionades amb la mobilitat (Taula 5 a l’Annex) són molt lineals, hi ha els mateixos objectius en tots els plans, i segueixen plenament la lògica de la modernització ecològica. Resulta rellevant destacar que el 60% de les emissions de CO₂ que genera la UAB prové del transport i de l’ús de vehicle privat per accedir al campus. No es planteja una lògica decreixentista per a reduir les emissions generades pels cotxes sinó una lògica de sostenibilitat basada en l’eficiència. Es va crear un Pla de cotxe compartit però no ha acabat de funcionar “La idea neix de l’autoestop que es formava als anys 60 al sortir de classe a l’eix central (...) tenia sentit que amb la digitalització funcionés” (E1, 2024).

Respecte a l’energia (Taula 6 a l’Annex), les mesures al llarg dels anys segueixen una lògica de modernització ecològica ja que els programes o accions es plantegen

mitjançant el foment de l'ús d'energies renovables i la millora de l'eficiència energètica i l'estalvi energètic. Cal dir que al llarg d'aquest temps hi ha hagut un augment del consum energètic i les energies renovables i netes als edificis i al transport comporten un estalvi d'emissions de CO₂. “Hi ha molt poques emissions d'electricitat perquè estem comprant l'energia amb garantia d'origen que és verda i és zero (...) El tema de les emissions en un indicador és que tu dones aquí unes dades i sembla que com jo compro l'electricitat verda i com que és zero puc consumir tota l'electricitat que vulgui” (E2, 2024)

Les polítiques envers la gestió de l'aigua (Taula 7 a l'Annex) tenen com a objectiu fer-ne un ús eficient i responsable, i també es troben emmarcades dins del marc de la modernització ecològica. Degut a la sequera del 2008 ja es va elaborar un pla d'acció corresponent, l'oficina treballa amb manteniment per controlar les fuites d'aigua i el consum al campus “Jo crec que és trist, però a vegades hi ha d'haver una sequera o alguna cosa molt bèstia perquè es posin els focus on importa (...) Jo no puc rebre aquesta aigua, doncs m'he de buscar la vida i a veure que faig” (E2, 2024).

Els programes relacionats amb la gestió de residus (Taula 8 a l'Annex) tenen una tendència decreixentista ja que plantegen la reducció d'origen i fan èmfasi en millorar el sistema en la prevenció de la generació de residus i la recollida selectiva. “El 80% del nostre pressupost, de memòria, va a la gestió de residus, tant els de laboratori com els municipals” (E3, 2024). Es dona la circumstància que la universitat no té les dades exactes dels residus que genera ja que, sovint, els residus es barregen amb els de Cerdanyola per part de l'Ajuntament durant la recollida. Això dificulta la gestió per part de la UAB.

Respecte a la comunicació i sensibilització ambiental (Taula 9 a l'Annex) les polítiques es basen en el foment i la promoció de la participació universitària en els projectes ambientals, hi ha una lògica social ja que es busca la interacció amb la comunitat universitària el que fa que siguin mesures més properes a l'economia del dònut. Aquest àmbit presenta moltes complicacions a la hora d'aplicar-se “Perquè piquen pedra aquí dintre, el que fas aquí normalment és difícil. Per això deia que una de les coses que teníem la obsessió era de ser espectaculars i fer coses innovadores perquè aquí dintre la gent desconfia” (E1, 2024).

En un inici els programes d'ambientalització interna (Taula 10 a l'Annex) segueixen una lògica tècnica de modernització ecològica però l'any 2007 incorporen termes d'ètica que s'aproximen a l'economia del dònut, tot i així les mesures següents retornen a la vessant anterior. “Tothom vol que els menús siguin barats i les empreses que s'acaben presentant són empreses molt grans, i en aquestes empreses tant grans costa molt de vegades introduir millores de sostenibilitat” (E2, 2024).

Els objectius emmarcats en l'eix 5 Comunitat (Taula 11 a l'Annex) i el Pla Campus Saludable i Sostenible 2023-2027 (Taula 12 a l'Annex) estan arrelats als objectius ODS marcats per l'Agenda 2030 i conceben la sostenibilitat dins el marc d'actuació plantejat per Kate Raworth i l'adoptat per les institucions a escala global.

En les gràfiques de la Figura 1 i Figura 2 (a l'Annex) es pot observar un balanç de la implementació d'accions de dos plans diferents (un del 2007-2010 i un altre del 2013-2017). Cada àrea o eix té unes dificultats o facilitats d'implementació pròpies. Respecte a l'energia, la primera instal·lació fotovoltaica de la universitat és la que hi ha a la plaça cívica, instal·lada l'any 2003 la qual va situar a la UAB com a pionera envers la gestió ambiental d'una universitat espanyola “Però ens va costar bastant (...) arquitectura en aquests moments va posar traves (....) en canvi ara, de cop i volta, s'han despertat i han encarregat projectes per fer instal·lacions fotovoltaïques a tot arreu. El que abans era un problema, ara no ho és” (E3, 2024). Hi ha inèrcies que determinen quines accions són dutes a terme i quines no, hi ha un pressupost determinat i s'ha de prioritzar segons els paràmetres que es considerin necessaris. Pel que fa a l'aigua, el fet de que actualment estiguem en sequera condiciona que es prioritzin les mesures en aquest àmbit “Nosaltres ja vam dissenyar un pla per la sequera del 2008” (E2, 2024). Un dels eixos més complexos és el de la biodiversitat del campus, la gran extensió del territori o la diversitat de flora i de fauna que hi ha, són dos dels elements que compliquen la seva gestió. “A mà dreta de l'eix central hi ha una plantació de pollancres, els quals tenen una vida de uns trenta o quaranta anys. Després estan morts i poden caure, a una persona o un cotxe o el que sigui” (E3, 2024). S'ha d'entendre que són arbres que s'han de talar, però moltes vegades hi ha una visió conservacionista que des de la desconexença jutja aquestes actuacions “Vam posar uns codi QR amb l'explicació de per què s'estava fent allò” (E3, 2024),

és necessària una tasca explicativa per a tal de fer entendre els motius d'accions com la tala d'alguns dels arbres.

Un altre factor que condiciona la prioritat d'actuacions en la gestió ambiental és l'equip rectoral “És molt determinant en el sentit de si el vicerector ho considera prioritari (...) et va marcant uns *timings* d'alguna manera, poder anar més ràpids, més lents, et poden aconseguir més recursos, menys recursos, et poden aprovar coses” (E3, 2024). Els paràmetres polítics i els recursos humans condicionen la gestió ambiental del campus.

Objectiu 3: Avaluació de l'evolució de la gestió ambiental del campus, punts forts i punts febles

Un dels punts forts de la gestió ambiental de la UAB és que des que es va iniciar l'any 1994 s'ha situat la universitat com a pionera envers la gestió ambiental d'un campus. Es va portar la davantera en mesures com la instal·lació de plaques fotovoltaïques a la plaça cívica l'any 2003. “En el seu dia van aconseguir que dintre de la Conferència de Rectors de tota Espanya es creés una secció de sostenibilitat ambiental (...) tenen diferents apartats, docència, recerca i tal, i es va aconseguir que es creés el grup de campus ambiental” (E1, 2024). Un dels reconeixements que va rebre la universitat en honor a la gestió ambiental va ser el segon premi “Empresa Saludable” que concedeix PSYA conjuntament amb l'Observatori de Recursos Humans (ORH) i e-saludable, l'any 2015 a Madrid.

Per altra banda, l'evolució de la gestió ambiental del campus segueix les directrius marcades per les institucions internacionals com l'Organització de les Nacions Unides (ONU) o la Unió Europea (UE). Es va iniciar seguint les directrius de l'Agenda 21 “Quan nosaltres vam començar a fer-la aquí, vam agafar una mica el guió que ja donava la Diputació de Barcelona per com es traspassava l'Agenda 21 a un municipi (...) era una discussió entre el model de gestió ambiental com si fos en una empresa o si fèiem un model d'Agenda 21 (...) aquí es va decidir l'Agenda 21 perquè equiparàvem una mica el campus amb una ciutat” (E2, 2024). El tercer punt fort és la integració de dimensions socials en termes de salut, benestar emocional i alimentació saludable entre d'altres (Taula 11 i Taula 12 a l'Annex) seguint les pautes dels ODS de l'Agenda 2030 i la tendència de la modernització ecològica corregida amb drets socials.

Respecte als punts febles, cal destacar la complicació envers l'organització interna entre les diverses oficines. L'augment de l'interès en la gestió ambiental a escala global impacta en la universitat, portant un augment d'especialització i professionalització dels càrrecs. Fet que complica la coordinació interna entre els diferents serveis “Però nosaltres depenem molt de l'estructura política i després que es puguin fer coses a dins depèn molt de l'afinitat, si et portes amb hostaleria o el que vas fer amb els de manteniment (...) el fet de tenir l'oficina aquí es que està més aïllat, està tot superultramega i hiper dividit, això es fa gran i es va especialitzant (...) està molt més segregat i dividit i anem a pitjor” (E2, 2024).” “Durant pràcticament la primera dècada tot estava molt més integrat, hi havia molta més coordinació (...) quan jo era vicerector cada setmana o cada quinze dies ens reuníem totes les

àrees per a coordinar la gestió del campus (...) tenia col·laboradors que m'ajuden si no ho sé fer, si creus que ja saps com va vas més a la teva" (E1, 2024). Aquest alt grau de coordinació entre departaments va fer possibles projectes com la construcció de l'edifici ICTA (Institut Ciència i Tecnologia Ambientals) l'any 2014.

En segon lloc, la gestió ambiental del campus respon principalment a una lògica de 'modernització ecològica', en àmbits com l'energia on es plantegen polítiques en la direcció d'innovacions tecnològiques per al foment d'eficiència a partir d'energies renovables. Aquest plantejament resulta ineficient dins el context actual tot i la integració posterior de dimensions socials, la qual no ha funcionat tot el bé que caldria, en part, pel fet que s'ha prioritzat l'enfocament social envers el treball i els plans per la sostenibilitat duts a terme les últimes dècades, no hi ha hagut un equilibri.

Així i tot, aquesta lògica resulta insuficient des de la perspectiva decreixentista, on es proposa una transformació cap a un sistema socioeconòmic no capitalista que limita el creixement econòmic i busca una reducció del consum. Aquest enfocament resulta més adient envers escenaris d'emergència climàtica, Fraser subratlla com el capitalisme és el motor sociohistòric del canvi climàtic i és necessari abordar-lo per a generar polítiques eficaces. El model de gestió ambiental del campus no facilita avançar envers aquestes propostes, trobem d'exemple com el 64% d'emissions de CO₂ del campus són degudes a la mobilitat i l'accés de vehicles privats a la universitat, tot i així les polítiques fan referència a "Fomentar una mobilitat més sostenible i segura d'acord amb les directrius del nou Pla de mobilitat de la UAB" (Taula 5 a Annexos) responent a una lògica de 'modernització ecològica'. "Hi ha una por per part de la gerència de restringir la presència de cotxes i que hi hagi un descens en les matrícules (...) administren la part econòmica, no pot caure un 20% l'accés d'alumnes a la UAB" (E1, 2024). El propi funcionament de la institució universitària impossibilita l'aplicació de mesures d'aquest caire.

6. Conclusions

Des d'un inici, les mesures del "Pla per la Sostenibilitat" atenen la lògica de la 'modernització ecològica' però l'any 2013 es comença a treballar conjuntament amb el Servei d'Activitat Física (SAF) per a introduir la salut. També s'inclou d'objectiu general reduir les emissions de CO2 al campus, per l'aprovació del Protocol de Kyoto (2005). L'any 2018 es publica el primer "Campus Saludable i Sostenible (SiS)" on s'incorporen dimensions socials emmarcades en propostes com l'economia del dònut (Raworth, 2017), s'afegeix una base de justícia social, però no es qüestiona el mode de consum.. Finalment, l'any 2023 es publica el pla vigent el qual trenca amb la lògica metodològica de tots els anteriors, la integració dels components socials no ha estat equilibrada ni coordinada entre les diverses oficines.

D'una banda, les polítiques que s'han dut a terme al llarg dels anys, podem emmarcar en la lògica de la modernització ecològica aquelles englobades en edificació, gestió de biodiversitat, mobilitat, energia, aigua i ambientaltzació interna. Tot i que aquesta última hagi tingut algunes pinzellades socials, finalment observem que les empreses que guanyen els concursos i s'encarreguen de la restauració són grans corporatives que en lloc de garantir una alimentació saludable, de consum ètic i amb productes de proximitat, busquen abaixar costos per a oferir preus competitius. D'altra banda, dins de la lògica de 'modernització ecològica corregida amb drets socials' podem incloure les polítiques de comunicació i sensibilització ambiental, ja que interaccionen constantment amb la comunitat universitària. Els plans Campus Saludable i Sostenible incorporen dimensions socials, i el vigent només contempla aquesta lògica de justícia social i trenca amb la perspectiva dels plans anteriors, deixant de banda el treball fet fins ara. La integració dels components socials no ha estat equilibrada ni coordinada entre les diverses oficines. Finalment, podem classificar dins de la lògica decreixentista les polítiques envers la gestió dels residus, les quals busquen la millora de la gestió i la reducció de residus d'origen. Actualment, les competències d'aquesta gestió recauen en l'Ajuntament de Cerdanyola, el que impossibilita a la universitat conèixer el nombre de residus generats.

La gestió ambiental del campus està condicionada per paràmetres polítics i recursos humans i econòmics de la universitat, l'equip rectoral i la gerència prioritzen les mesures que consideren més adients i marquen el ritme de les oficines. Un dels motius pels quals hi ha un trencament a més d'un nivell en el pla vigent és degut a l'entrada d'un nou equip rectoral l'any 2020. Aquesta tardor hi ha eleccions de rectorat, fet que suposa una incertesa envers el futur del pla.

Els punts forts de la gestió ambiental de la universitat és la prioritització d'aquestes mesures en una època en què no era corrent, fet que va situar la UAB com a pionera en l'estat espanyol. Per altra banda, se segueixen els criteris marcats organismes internacionals tals com l'ONU i la UE. Els últims anys hi ha hagut una integració de dimensions socials en clau de salut i benestar emocional en la concepció d'una universitat sostenible.

Per altra banda, dins els punts febles caldria destacar que la coordinació interna entre les diferents oficines resulta complicada. També trobem que la universitat respon principalment a una lògica de 'modernització ecològica' i tot i que posteriorment introdueixi dimensions socials, aquest enfocament resulta insuficient per a abordar la crisi climàtica, a més que la integració d'elements de justícia social no ha funcionat de forma correcta. Finalment, cal destacar que la institució universitària i el seu model de gestió ambiental complica introduir propostes de caràcter decreixentista, les quals són les més efectives per a abordar la crisi climàtica en clau política, social, econòmica i ambiental.

Respecte a les tendències de futur, podem esperar que se segueixin les tendències internacionals i els ODS de la següent Agenda. Fenòmens d'adversitat climàtica com la sequera que patim actualment, contribuiran a l'augment de sensibilització envers la crisi climàtica. Així i tot, hem d'evitar l'ecologisme reduccionista i construir un bloc contrahegemònic i eficaç qüestionant el model econòmic, social i polític per a descompondre la dinàmica institucional actual i dissenyar polítiques efectives per a mitigar els efectes de la crisi climàtica.

7. Bibliografia

Agenda 21 Local de la UAB; Universitat Autònoma de Barcelona. Oficina de Medi Ambient. Pla d'Acció per a la Sostenibilitat de la UAB (2002-2010). Universitat Autònoma de Barcelona. Oficina de Medi Ambient, 2002-. (Sostenibilitat a la UAB) <<https://ddd.uab.cat/record/64720>> [Consulta: 27 abril 2024].

Agenda 21 Local de la UAB; Universitat Autònoma de Barcelona. Oficina de Medi Ambient; Universitat Autònoma de Barcelona. Pla d'Acció per a la Sostenibilitat. Pla d'Acció local per a la Sostenibilitat de la UAB. Accions 2007-2010. 2007-. (Sostenibilitat a la UAB) <<https://ddd.uab.cat/record/64721>> [Consulta: 27 abril 2024].

Agenda 21 Local de la UAB; Universitat Autònoma de Barcelona. Oficina de Medi Ambient. Pla de sostenibilitat de la UAB (2013-2017). Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Oficina de Medi Ambient, 2013. 33 pag. (Sostenibilitat a la UAB) <<https://ddd.uab.cat/record/143033>> [Consulta: 27 abril 2024].

Basora, X.; Frígols, J.; Pulido, A. Ruiz, L.; Sabaté, X. (2022). Procés de transició de Barcelona cap a un model d'economia dònut. Taller participatiu de retrat d'indicadors. Informe de resultats. Oficina de Canvi Climàtic i Sostenibilitat & Ajuntament de Barcelona.

Cap. 8 de: Lemkow, L. & Espluga, J. (2017) *Sociología Ambiental*. Barcelona: Icària. Págs. 125-140

Desarrollo Sostenible. (2017, 13 noviembre). *La Asamblea General adopta la*

Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible.

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/2015/09/la-asamblea-general-adopta-la-agenda-2030-para-el-desarrollo-sostenible/>

Division de Desarrollo Sostenible de las Naciones Unidas. (n.d.).
<https://www.un.org/spanish/esa/sustdev/agenda21/index.htm>

Fraser, N. (2023). Capitalismo caníbal. *Qué hacer con este sistema que devora la democracia y el planeta, y hasta pone en peligro su propia existencia*. Buenos Aires: Siglo Veintiuno Editores.

González Reyes, L.; Almazán Gómez, A.; Lareo Fernández, A.; Actis Mazzola, W.; Bueno Morera, L.M.; Madorrán Ayerra, C.; Santiago Muiño, E.; De Benito Morán, C. (2019) *Escenarios de trabajo en la transición ecosocial 2020-2030*. Ecologistas en Acción.

URL: <https://ecologistasenaccion.org/wp-content/uploads/2020/01/informe-escenaris-de-treball-en-la-transicio-ecosocial.pdf>

Klein, N. (2015). Esto lo cambia todo. *El capitalismo contra el clima*.

Què és l'economia Dònut? | *Barcelona pel Clima* | *Ajuntament de Barcelona*. (s. f.).

<https://www.barcelona.cat/barcelona-pel-clima/ca/barcelonarespon/introduccio/que-es-l'economia-donut>

Raworth, K. (2017). *Doughnut economics: Seven ways to think like a 21st-century economist*. Chelsea Green Publishing.

Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., Persson, Å., Chapin III, F. S., Lambin, E., ... & Foley, J. (2009). Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and society*, 14(2).

Spaargaren, G. (2000). Ecological modernization theory and domestic consumption. *Journal of Environmental Policy and Planning*, 2(4), 323-335.

Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S. E., Fetzer, I., Bennett, E. M., ... & Sörlin, S. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *science*, 347(6223), 1259855.

Turiel, A. (2020). *Petrocalipsis: Crisis energética global y cómo (no) la vamos a solucionar*. Editorial Alfabeto.

United Nations Climate Change. (n.d.). *¿Qué es el protocolo de Kyoto?* https://unfccc.int/es/kyoto_protocol

Universitat Autònoma de Barcelona. Campus SiS. Pla Campus Saludable i Sostenible 2018-2022. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2018. <<https://ddd.uab.cat/record/231276>> [Consulta: 27 abril 2024].

Universitat Autònoma de Barcelona (2023) “Pla Campus Saludable i Sostenible 2023-2027” http://www.uab.cat/doc/Campus6_Pla2013_2027

8. Annexos

8.1 Llistat dels Objectius de Desenvolupament sostenible

Els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible recollits a l'Agenda 2030 són els següents:

1. Erradicar la pobresa a tot el món i en totes les seves formes
2. Posar fi a la fam, assolir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició, i promoure l'agricultura sostenible.
3. Garantir una vida sana i promoure el benestar per a totes les persones a totes les edats.
4. Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom.
5. Aconseguir la igualtat entre els gèneres i apoderar totes les dones i les nenes.
6. Garantir la disponibilitat i una gestió sostenible de l'aigua i el sanejament per a totes les persones.
7. Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i moderna per a totes les persones.
8. Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a totes les persones.
9. Construir infraestructures resilients, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació.
10. Reduir la desigualtat en i entre els països
11. Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilients i sostenibles.
12. Garantir modalitats de consum i producció sostenibles.
13. Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes.
14. Conservar i utilitzar de forma sostenible els oceans, mars i recursos marins per al desenvolupament sostenible.
15. Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar els boscos de manera sostenible, combatre la desertificació, aturar i revertir la degradació del sòl i aturar la pèrdua de biodiversitat.

16. Promoure societats pacífiques i inclusives per aconseguir un desenvolupament sostenible, proporcionar accés a la justícia per a totes les persones i desenvolupar institucions eficaçes, responsables i inclusives a tots els nivells.
17. Enfortir els mitjans per implementar i revitalitzar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament Sostenible.

8.2 Conceptualització

Conceptualització de la 'modernització ecològica':

D'acord amb González Reyes et al. (2019), la modernització ecològica és un programa de reforma basat en la transició energètica cap a les energies renovables, amb un paradigma econòmic basat en el creixement, però sensible a l'existència d'uns límits planetaris que condicionaran aquell creixement. Uns límits que es poden gestionar a través d'innovacions tecnològiques (que permetran guanyar ecoeficiència) i mesures de mercat (incentius fiscals, polítiques de preus, etc.), amb una forta aposta per l'economia circular (tancament dels cicles materials, reutilització i estalvi) i considerables canvis culturals (González Reyes et al. 2019).

Conceptualització de la 'modernització ecològica corregida amb drets socials':

Propostes com l'economia del dònut (Raworth, 2017) assumeixen aquest marc, però hi inclouen una sèrie de correccions de tipus social. Bàsicament, la idea de no superar els límits planetaris hi afegeixen una base de justícia social (en forma de drets socials garantits) que delimitaria una zona segura d'acció humana i activitat econòmica. Aquestes dimensions socials que s'haurien de garantir inclouen drets com la salut, educació, treball, cultura, mobilitat, alimentació, pau i justícia, equitat social, veu política o igualtat en la diversitat (Basora et al. 2022).

Conceptualització del 'decreixement':

Des de la perspectiva del decreixement es tendeix a considerar que només un sistema socioeconòmic no capitalista pot articular societats que respectin els límits del planeta (González Reyes et al. 2019). D'aquí que es consideri important la

modificació del sistema socioeconòmic com a condició necessària per a resoldre els problemes ambientals. Això implica renunciar a les polítiques de creixement econòmic i afavorir un procés de desmercantilització i desassalarització que permeti guanyar autonomia econòmica. Aquest procés hauria de plantejar una reducció del consum material i energètic (reducció de l'escala metabòlica de l'economia) i avançar cap a una economia més integrada en els ecosistemes (quelcom que va més enllà de l'economia circular). Es requeriria la reducció dels fluxos importadors/exportadors de materials, així com facilitar l'autonomia econòmica i política dels territoris subalterns (víctimes de l'extractivisme). També caldria construir i enfortir espais de presa de decisions col·lectives al marge (o més enllà) dels estatals, per tal de guanyar autonomia a escala local, així com facilitar la distribució justa de pèrdues i de beneficis.

Taula 3. *Operativització del concepte de sostenibilitat*

<i>Concepte</i>	<i>Concepcions</i>	<i>Dimensions</i>
Sostenibilitat	Modernització ecològica	<i>Eficiència</i>
		<i>Mesures de mercat</i>
		<i>Creixement</i>
		<i>Innovació</i>
	Economia del dònut	<i>Sostre ecològic</i>
		<i>Justícia social</i>
		<i>Límit al creixement econòmic</i>
	Decreixement	<i>Transformació del model socioeconòmic</i>
		<i>Lògica eco social</i>

Font: Elaboració pròpia

8.3 Guió entrevista

Introducció

Soc la Clàudia i el meu TFG és un anàlisi socioambiental del campus de la UAB. A partir de referències teòriques, una anàlisi documental sobre els diferents plans per la sostenibilitat del campus i aquestes entrevistes, catalogaré l'evolució ambiental del campus. Moltes gràcies per concedir-me aquesta entrevista.

Bloc 0. Presentació

P0: En primer lloc introdueix-te i presenta't com vulguis

P0: Quin ha estat el teu recorregut professional?

P0: Ara a que et dediques?

Bloc 1. Aparició a la UAB

P1: Com vas aparèixer a la UAB? Quan i perquè?

P2: Quin era el teu càrrec? I quines tasques havies de fer

P3: I després vas tenir altres feines dins la UAB?

P4: Quin és el funcionament intern de l'oficina de sostenibilitat?

P5: I el seu grau d'autonomia i les seves limitacions?

Bloc 2. Categories

P5: Quin diries que és el eix que té més dificultats per aplicar-se?

P6: O que ha obtingut pitjors resultats envers els indicadors de seguiment.

P7: I el que resulta més fàcil d'aplicar?

P8: De quines categories (energia, territori, aigua, residus...) s'encarrega l'oficina?

P9: I les altres qui les gestiona?

P10: Com s'organitza la gestió d'aquestes àrees de forma conjunta?

Bloc 3. Canvis estructurals dins el pla

P11: A que es deu l'aparició de l'índex de compliment al pla de l'any 2007-2010?

P12: I de l'objectiu general de reducció d'emissions de CO2 al 2013-2017?

P13: I dels ODS l'any 2018-2022?

P14: Perquè hi ha una incorporació de la salut en el pla del 2018-2022 que segueix vigent en l'actual?

P15: A que atribueixes l'aparició d'eixos relacionats amb la salut i factors més socials?

P16: Com veus aquesta aproximació?

P17: Per què hi ha un canvi estructural i metodològic en el plantejament del pla vigent?

P18: Com vas viure aquests canvis?

P19: Quines decisions vas haver de prendre?

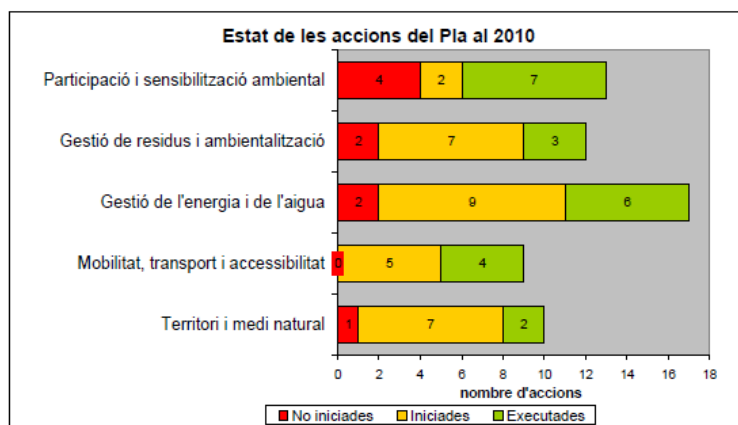
P20: Amb quins obstacles et vas trobar?

P21: I facilitats?

Bloc 4. Propostes de millora

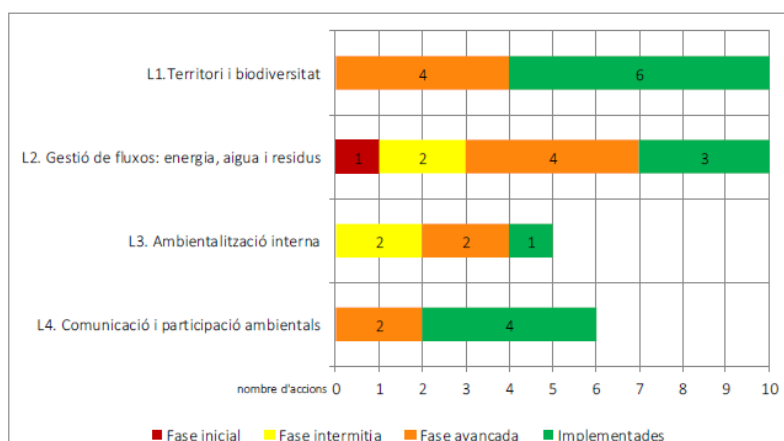
P22: A continuació em podries exposar propostes de millora? (en clau de gestió, metodologia, perspectiva, funcionament, autonomia....)

8.4 Figura 1. Estat d'execució de les accions del Pla al 2010

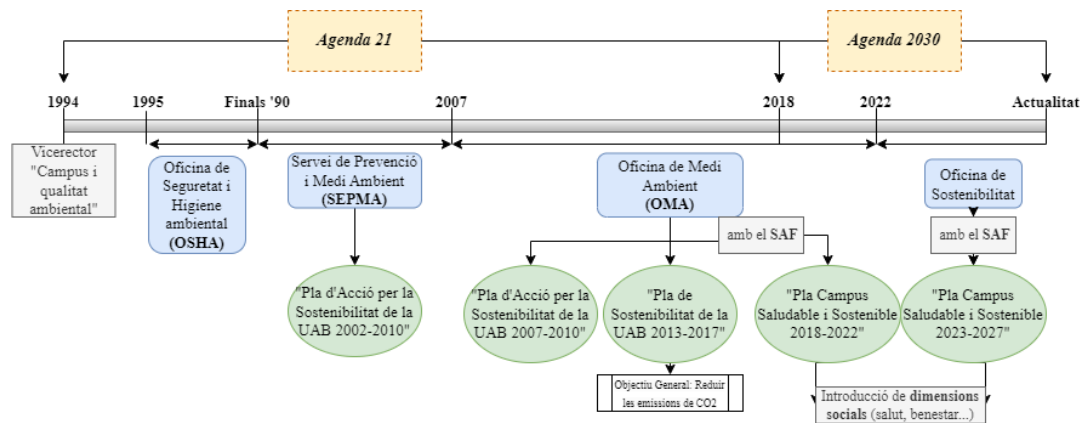
Font: Balanç d'implantació del Pla d'acció local per a la sostenibilitat de la UAB 2007-2010

8.5 Figura 2. Estat d'execució de les actuacions segons les línies estratègiques del pla

Font: Balanç d'implantació del pla de sostenibilitat de la UAB (2013-2017)

8.6 Figura 3. Línia temporal gestió ambiental del campus

Font: Elaboració pròpia

8.7 Taules Anàlisi Documental

Taula 4. Territori

2002-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 1 Territori i medi natural	P 1.1 Prioritzar l'aprofitament d'espais existents P 1.2 Implementació del pla de gestió dels espais agroforestals (PGAF)
2002-2006 Revisió i valoració global	A.T. Planejament urbanístic i edificació A.T. Espais agroforestals	S'han remodelat 48.573 m2 enfront dels 50.518 m2 de superfície nova construïda durant aquests anys. A causa de la gran demanda de creixement, la superfície edificada ha augmentat un 11% des de 2002. Els espais no urbanitzats (69% de la superfície) necessiten un manteniment periòdic.
2007-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E 1 Territori i medi natural	P 1.1 Vetllar per un planejament i un model d'edificació que respecti l'entorn natural del campus P 1.2 Mantenir, millorar i difondre els espais agroforestals del campus de Bellaterra
2007-2010 Balanç accions	No iniciades	1
	Iniciades	7
	Executades	2
2013-2017 Pla per la Sostenibilitat	Línia 1. Territori i biodiversitat	P 1.1 Ordenar i planificar el territori amb criteris de sostenibilitat P 1.3 Millorar la qualitat ambiental de l'entorn del campus d'acord amb el Pla de gestió dels espais agroforestals del campus
2013-2017 Balanç accions	Fase inicial	0
	Fase intermitja	0
	Fase avançada	4
	Implementades	6

2018-2022 Pla Campus Saludable i Sostenible	Eix 3. Territori	L.E 7. Ordenació territorial, <i>ODS de referència: 11,13 i 15</i> Objectiu 7.1 Afavorir l'estructura compacta Objectiu 7.2 Integrar la gestió de la mobilitat i la gestió ambiental dins la planificació urbanística i territorial. Objectiu 7.3 Potenciar el campus com a espai per a les activitats de la comunitat universitària tot garantint la seva qualitat ambiental L.E 9. Espais agroforestals, <i>ODS de referència: 2,6 i 15</i> Objectiu 9.1 Fer una gestió activa i sostenible del mosaic agroforestal Objectiu 9.2 Gestionar les zones enjardinades amb criteris de sostenibilitat i salut Objectiu 9.3 Gestionar la biodiversitat
--	------------------	---

Font: Elaboració pròpia

Nota: A.T.: Àrea temàtica; L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible; P: Programa

Taula 5. Mobilitat

2002-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 3 Transport, mobilitat i accessibilitat	P 3.1 Fomentar mobilitat més sostenible P 3.2 Suprimir barreres arquitectòniques
2002-2006 Revisió i valoració global	A.T Mobilitat i transport	Aproximadament el 50% de la comunitat de la UAB ve en transport públic Un 64% de les emissions totals de CO2 estan generades pel transport
2007-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E 2 Transport, mobilitat i accessibilitat	P 2.1 Millorar l'accessibilitat del campus seguint paràmetres d'eficiència, sostenibilitat, seguretat i equitat
2007-2010 Balanç accions	No iniciades	0
	Iniciades	5
	Executades	4
2013-2017 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 1 Territori i biodiversitat	P 1.2 Fomentar una mobilitat més sostenible i segura d'acord amb el Pla de mobilitat de la UAB (2008-2014)
2013-2017 Balanç accions	Fase inicial	0
	Fase intermitja	0
	Fase avançada	4
	Implementades	6
2018-2022 Pla Campus Saludable i Sostenible	Eix 3. Territori	L.E 8. Mobilitat, <i>ODS de referència: 9 i 13</i> Objectiu 8.1 Fomentar la mobilitat més sostenible i segura d'acord amb les directrius del nou Pla de mobilitat de la UAB

Font: Elaboració pròpia. Nota: A.T.: Àrea temàtica; L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible; P: Programa

Taula 6. Energia

2002-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 2 Ús de recursos i d'energia	P 2.1 Fomentar l'ús d'energies renovables i millorar l'eficiència energètica de les infraestructures i els equipaments del campus
2002-2006 Revisió i valoració global	A.T Energia	El consum energètic al 2005 a ser un 30% més que el 2002. Les energies renovables als edificis (fotovoltaica i tèrmica) i les energies netes al transport (biodièsel i vehicles elèctrics) comporten un estalvi d'emissions de 107 tones de CO2 a l'any
2007-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E 3 Gestió de l'energia i de l'aigua	P 3.1 Millorar l'eficiència energètica i potenciar l'estalvi energètic P 3.2 Potenciar l'ús de recursos locals i renovables
2007-2010 Balanç accions	No iniciades	2
	Iniciades	9
	Executades	6
2013-2017 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 2 Gestió de fluxos: energia, aigua i residus	P 2.1 Promoure l'eficiència i l'estalvi energètics implementant el Pla de gestió d'energia de la UAB
2013-2017 Balanç accions	Fase inicial	1
	Fase intermitja	2
	Fase avançada	4
	Implementades	3
2018-2022 Pla Campus Saludable i Sostenible	Eix 2. Edificis	L.E. 5 Energia i aigua, <i>ODS de referència: 6,7,9 i 13</i> Objectiu 5.1 Fomentar l'eficiència energètica de les instal·lacions i l'estalvi energètic dels equipaments Objectiu 5.2 Potenciar l'ús de recursos locals i renovables.

Font: Elaboració pròpia. Nota: A.T.: Àrea temàtica; L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible; P: Programa

Taula 7. Aigua

2002-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 2 Ús de recursos i d'energia	P 2.2 Garantir el subministrament i l'ús eficient de l'aigua al campus
2002-2006 Revisió i valoració global	A.T Aigua	L'aigua és un recurs limitat que cal gestionar convenientment. S'estima que un 20% s'usa per reg, mentre que el 80% restant es destina a altres usos com sanitari, domèstic, recerca i neteja. El consum d'aigua ha disminuït des de l'any 2002 en un 40%, gràcies a la millora del sistema de subministrament i de l'ús.
2007-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E 3 Gestió de l'energia i de l'aigua	P 3.3 Fer un ús més eficient de l'aigua
2007-2010 Balanç accions	No iniciades	2
	Iniciades	9
	Executades	6
2013-2017 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 2 Gestió de fluxos: energia, aigua i residus	P 2.2 Fer una gestió més eficient i responsable de l'aigua
2013-2017 Balanç accions	Fase inicial	1
	Fase intermitja	2
	Fase avançada	4
	Implementades	3
2018-2022 Pla Campus Saludable i Sostenible	Eix 2. Edificis	L.E. 5 Energia i aigua, <i>ODS de referència: 6,7,9 i 13</i> Objectiu 5.3 Fer una gestió eficient i responsable de l'aigua

Font: Elaboració pròpia. Nota: A.T.: Àrea temàtica; L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible; P: Programa

Taula 8. Gestió de residus

2002-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 2 Ús de recursos i d'energia	P 2.3 Consolidar la gestió de residus basada en la reducció en origen, recollida selectiva i valorització
2002-2006 Revisió i valoració global	A.T Gestió de residus	Es segueix el programa de residu mínim, que fomenta la reducció de residus d'origen. Cada any es recullen prop de 220 tones de paper i cartró que es reciclen en una planta de tractament i residus especials de laboratori 80.000 litres.
2007-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E 4 Gestió de residus i ambientaltització	P 4.1 Consolidar i millorar el sistema de gestió de residus basat en la minimització i el reciclatge i millora dels circuits de recollida selectiva de residus.
2007-2010 Balanç accions	No iniciades	2
	Iniciades	7
	Executades	3
2013-2017 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 2 Gestió de fluxos: energia, aigua i residus	P 2.3 Prevenir la generació de residus i millorar la gestió dels que es generen d'acord amb el Pla de gestió dels residus de la UAB.
2013-2017 Balanç accions	Fase inicial	1
	Fase intermitja	2
	Fase avançada	4
	Implementades	3
2018-2022 Pla Campus Saludable i Sostenible	Eix 2. Edificis	L.E. 6 Residus, <i>ODS de referència: 9 i 12</i> Objectiu 6.1 Millorar la gestió de residus municipals Objectiu 6.2 Transformar la deixalleria del campus en un centre d'innovació en gestió de residus (Espai R) Objectiu 6.3 Millorar la gestió dels residus de laboratori intracentre

Font: Elaboració pròpia. Nota: A.T.: Àrea temàtica; L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible; P: Programa

Taula 9. Comunicació i sensibilització ambiental

2002-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 4 Comunicació i sensibilització ambiental	P 4.1 Promoure Conductes cíviques i sostenibles P 4.2 Fomentar la participació mitjançant campanyes ambientals
2002-2006 Revisió i valoració global	A.T Campanyes i divulgació ambiental A.T. Projecte exterior	Es percep una manca d'interès general pels temes ambientals entre la comunitat universitària. S'han de buscar noves formes de participació i estratègies de comunicació, i enfortir el programa de voluntariat ambiental. La gestió ambiental duta a terme a la UAB ha permès situar la nostra universitat com una de les universitats pioneres en l'Estat espanyol. La col·laboració entre la UAB, universitats, administracions públiques i altres entitats que participen en projectes conjunts és fonamental per enriquir i adquirir més experiència conjunta en l'aplicació de bones pràctiques ambientals a la societat.
2007-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E 5 Participació i sensibilització ambiental	P 5.1 Promoure l'educació i sensibilització ambiental entre la comunitat universitària P 5.2 Fomentar mecanismes per a la participació de la comunitat universitària en la gestió ambiental de la UAB i establir els canals de comunicació corresponents
2007-2010 Balanç accions	No iniciades Iniciades Executades	4 2 7
2013-2017 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 4 Comunicació i participació ambientals	P 4.1 Fomentar la comunicació dels projectes de sostenibilitat ambiental P 4.2 Promoure la participació de la comunitat universitària en els projectes de gestió ambiental de la Universitat P 4.3 Fomentar la col·laboració de la UAB amb entitats que treballen en l'àmbit de la sostenibilitat ambiental
2013-2017	Fase inicial	0

Balanç acciona	Fase intermitja	0
	Fase avançada	2
	Implementades	4
2018-2022	Eix 4. Eix transversal	L.E 10. Comunicació, <i>ODS de referència: 4</i>
Pla Campus Saludable i Sostenible		Objectiu 10.1 Promoure la formació
		Objectiu 10.2 Difondre les activitats del Pla
		L.E. 11. Participació, <i>ODS de referència: 4</i>
		Objectiu 11.1 Promoure la participació i donar-li visibilització

Font: Elaboració pròpia. Nota: A.T.: Àrea temàtica; L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible; P: Programa

Taula 10. Ambientalització interna

2002-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 4 Comunicació i sensibilització ambiental	P 4.3 Compatibilitzar els interessos econòmics amb el respecte ambiental tot premiant les conductes sostenibles incorporant indicadors ambientals al contracte-programa
2002-2006 Revisió i valoració global	A.T Ambientalització de compres i serveis	Fins a l'any 2005 s'han ambientalitzat un total de vuit concursos per l'adjudicació de serveis a empreses externes. Totes les màquines de venda automàtica serveixen cafè de comerç just. El foment de la compra verda i èticament responsable és una de les prioritats de la gestió ambiental de la UAB.
2007-2010 Pla per la Sostenibilitat	L.E 4 Gestió de residus i ambientalització	P 4.2 Ambientalitzar la compra i els serveis de la UAB seguint criteris de sostenibilitat i d'ètica.
2007-2010 Balanç accions	No iniciades	2
	Iniciades	7
	Executades	3
2013-2017 Pla per la Sostenibilitat	L.E. 3 Ambientalització interna	P 3.1 Promoure la formació en l'àmbit de la sostenibilitat P 3.2 Ambientalitzar l'adquisició i la contractació de béns i serveis P 3.3 Ambientalitzar els actes organitzats per la UAB
2013-2017 Balanç accions	Fase inicial	0
	Fase intermitja	2
	Fase avançada	2
	Implementades	1
2018-2022 Pla Campus Saludable i Sostenible	Eix 4. Eix transversal	L.E. 12 Ambientalització, <i>ODS de referència: 9 i 12</i> Objectiu 12.1 Promoure l'ambientalització

Font: Elaboració pròpia. Nota: A.T.: Àrea temàtica; L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible; P: Programa

Taula 11. Eix Comunitat

2018-2022 Pla Campus Saludable i Sostenible	Eix 1. Comunitat	L.E 1 Activitat física, <i>ODS de referència: 3</i> Objectiu 1.1 Afavorir la pràctica regular d'activitat física a la comunitat universitària Objectiu 1.2 Fomentar l'estil de vida actiu a les aules, als despatxos i a les oficines
		L.E 2 Alimentació saludable, <i>ODS de referència: 2 i 3</i> Objectiu 2.1 Fomentar una alimentació saludable Objectiu 2.2 Facilitar una cuina saludable per a col·lectius amb patologies i necessitats específiques
		L.E 3 Benestar emocional, <i>ODS de referència: 3</i> Objectiu 3.1 Afavorir el benestar a l'estudi i al treball Objectiu 3.2 Potenciar les relacions interpersonals saludables Objectiu 3.3 Prevenció d'addiccions
		L.E 4 Valors responsables i de solidaritat, <i>ODS de referència: 4,5,8,12 i 16</i> Objectiu 4.1 Fomentar una cultura socialment responsable Objectiu 4.2 Afavorir un consum responsable

Font: Elaboració pròpia. Nota: L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible

Taula 12. Pla Campus Saludable i Sostenible 2023-2027

L.E. 1 Desenvolupar hàbits saludables a l'aire lliure al campus de la UAB a través de l'activitat física <i>ODS de referència: 3, 11, 13 i 15</i>	Objectiu: Millorar la qualitat de vida de la comunitat universitària a través de la implementació d'activitats físiques ideades per a realitzar en l'entorn natural del campus, aprofitant el seu potencial terapèutic.
L.E. 2 Desenvolupar dinàmiques de promoció del benestar emocional <i>ODS de referència: 3</i>	Objectiu: Promoure dinàmiques i activitats de benestar emocional al campus per a tota la comunitat universitària.
L.E. 3 Potenciar l'alimentació i el consum saludable i sostenible al campus <i>ODS de referència: 2, 3, 11 i 12</i>	Objectiu: Afavorir una oferta alimentària al campus el més saludable i sostenible possible, la prevenció de les addiccions com l'alcohol, les drogues o altres tendències, com les vinculades a la digitalització, entre la nostra comunitat.
L.E. 4 Creació i adequació d'espais saludables i sostenibles de docència, recerca i lleure a l'interior i a l'exterior dels edificis <i>ODS de referència: 3, 4, 7, 11 i 15</i>	Objectiu: Crear espais interiors més saludables i sostenibles i fomentar la creació d'espais de docència a l'exterior per afavorir experiències innovadores en aquest àmbit.
L.E. 5 Impuls d'una universitat més resilient enfront al canvi climàtic <i>ODS de referència: 3,6,7,9,11,13 i 15</i>	Objectiu: Prendre consciència del que suposa per a la nostra universitat en termes pràctics un nou paradigma climàtic i actuar en conseqüència, tot aportant solucions efectives, tant des de la vessant tècnica, com des de la perspectiva de la participació de la comunitat.
L.E. 6 Una comunitat universitària més circular i responsable amb els recursos <i>ODS de referència: 3,6,7,11,12,15 i 17</i>	Objectiu: Potenciar la contribució del campus en la transformació de l'actual model de producció i consum des d'un sistema lineal de produir-consumir-lleçar en un altre més circular en el qual el valor afegit dels productes que es consumeixen es mantingui dintre del sistema el major temps possible.

L.E. 7 Mesurar, conèixer, comunicar, i actuar <i>ODS de referència: 4,6,7,9,11,13,15 i 17</i>	Objectiu: A més de les accions habituals de divulgació associades al Campus SiS, és millorar el coneixement real de les variables ambientals i de sostenibilitat del campus, així com fomentar la implicació de la comunitat universitària per l'assoliment dels objectius de sostenibilitat del propi campus, a través de la formació i la comunicació.
L.E. 8 Valorar les conseqüències de les nostres eleccions: petjades i empremtes <i>ODS de referència: 3,4,5,6,7,10,12,13,14,15,16 i 17</i>	Objectiu: Treballar en el coneixement dels impactes de les nostres decisions en l'entorn en el que vivim, considerant tant l'entorn natural com l'humà.

Font: Elaboració pròpia. Nota: L.E.: Línia estratègica; ODS: Objectius Desenvolupament Sostenible